

Codirectora del Congrés Internacional AUDEM.
Catedràtica del Departament de Psicologia de la UIB

**«El que és més positiu és
haver perdut la por a dir
que som feministes»**

La Victòria estudiant ja volia ser investigadora?

Quan vaig començar a estudiar pensava que la psicologia era només clínica, però durant la carrera vaig descobrir que hi havia moltes psicologies. Vaig descobrir la psicologia social i vaig tenir un primer contacte amb la recerca després d'ajudar una professora, **Remedios González Barrón**, la qual em va animar a triar el camí de la recerca. El vaig seguir sense tenir clar què implicava investigar i ser docent, però, amb les primeres passes en docència i la col·laboració amb la professora Maria Antònia Manassero, vaig descobrir que la docència també m'agradava. I em vaig posar a fer feina per aconseguir-ho.

En quin moment et trobes pel que fa a la psicologia social i els estudis de gènere?

Jo havia tingut una assignatura a la carrera gràcies a la qual vaig adonar-me que la psicologia social m'interessava molt. Ja tenia contacte com a activista amb el moviment feminista, però la cosa va canviar quan vaig coincidir amb la professora Esperança Bosch. Ella també tenia una militància feminista molt activa i havia començat alguns treballs sobre psicologia de gènere. Vàrem parlar i ens vàrem adonar que també hi podríem fer feina des de la recerca. El nostre primer treball va ser un curs que es va convertir en molts altres cursos. Els vàrem aplegar en un llibre, *Història de la misogínia*, que recull les visions misògines de la psicologia tradicional i les alternatives que ofereixen els estudis de gènere.

El moviment MeToo, les mobilitzacions contra Trump o Bolsonaro, el cas de La Manada, la vaga del 8M... Vivim la quarta onada feminista?

Això sembla! I per mi l'element que té més repercussió és haver perdut la por a dir que som feministes, per les dones en general, però sobretot per les joves: dir que

són feministes no els genera autorebuig, sinó que les reafirma en la seva identitat. També podem analitzar altres elements, com la incorporació dels problemes de l'agenda feminista a l'agenda política i col·lectiva, però tinc la sensació que això ja ho hem viscut, per exemple, després de la Conferència de Pequín. Hi insistesc: per mi, la part més important és que ara dir que som feministes no és un motiu d'autodesqualificació social, sinó un element de reafirmació de la identitat.

Pregunta incòmoda. El feminisme està de moda?

Per mi hi ha elements que són de pura banalització, com ara que una marca comercialitzi camisetes que duen estampada l'afirmació «Som feminista» per guanyar diners. Però, que una jove no tingui problemes per posar-se aquesta camiseta és positiu, perquè marca un canvi en la identitat col·lectiva. A més, que determinades figures públiques s'identifiquin com a feministes és molt positiu, ja que són persones diverses que llancen un missatge molt similar. I ens expliquen que, com a dones diverses que som, tenim un problema que es manifesta de formes múltiples, però que assenyalen el mateix: el patriarcat. No tot és positiu: les xarxes, per exemple, són la millor arma del moviment feminista per organitzar-se i per tenir un altaveu, però alhora ofereix un anonimat que permet assetjaments brutals i absolutament intolerables. Hem d'aprendre a utilitzar-les més bé.

De quina manera s'articula el trencament de l'espiral del silenci perquè les violències contra les dones transitin de l'espai privat al públic?

Per alguna de les violències, el trànsit està molt avançat. A Espanya, ens falten passes, no tant per visibilitzar el problema, sinó per posar-hi solucions, com ara protegir més bé les dones que fan la passa endavant, perquè no els podem exigir que siguin heroïnes o que s'aboquin

al suïcidi. En el cas de l'assetjament sexual, hem fet una passa de gegant d'ençà del 8 de març, i la prova és que de cada vegada hi ha més àmbits en què es visibilitza el problema. Per contra, en altres violències queda molt per avançar, com són les violències obstètriques.

Parlem del congrés internacional d'AUDEM. Any 2005, els feminismes com a eina de canvi social. Quin balanç fas de tot plegat?

En aquell moment, la professora Bosch era membre de la junta directiva de l'Associació Universitària d'Estudis de Dones (AUDEM) i, per donar-se a conèixer, organitzava congressos. En férem un a Palma i se centrava en els feminismes com a eina de canvi social. Deu anys després hem constatat que el moviment feminista és un motor de **canvi fonamental**. El trànsit de les violències contra les dones de problema privat a problema públic no s'entén sense el moviment feminista: és un element clau en l'aprovació de lleis o en la gestió de serveis per donar atenció a les dones. I en això el feminisme acadèmic ha tingut un paper clau per explicar i comprendre els factors que s'amaguen darrere aquestes violències.

De la teva trajectòria professional què et quedes?

No te'n sabria marcar un moment en concret, perquè han estat molts! Potser en ressaltaria l'evolució dels estudis de gènere: quan nosaltres vàrem començar eren quelcom absolutament perifèric, i ara hem passat dels marges al centre. I per mi el descobriment més important, que vaig fer amb la professora Esperança Bosch, va ser que allò que tenia tan integrat a l'activisme social i a la meua vida personal tenia també una lectura acadèmica. Ha estat el gir més important i tinc la sort i el privilegi de poder exercir.

La ciència ens diu mentides sobre les dones?

La ciència no és neutral, està construïda per persones i les persones som un reflex de la societat que tenim: sexista, misògina i patriarcal. De fet, la ciència no solament ha estat un reflex, sinó un vehicle d'opressió per a les dones. I posar-se les ulleres de color violeta implica un esforç continu i constant: primer, de crítica, i, després, d'incorporació de la perspectiva de gènere i feminista. **Per mi no es tracta solament de col·locar les dones a l'equació, sinó de col·locar les dones i la transformació social per construir un món més just.**

Per què és important celebrar el paper de les dones en ciència?

És important perquè ens dona models, no únicament per visibilitzar la seva feina, sinó també per demostrar que, a més dels homes, també n'han estat capaces moltes dones. També per justícia: Rosalind Franklin es

mereixia el premi Nobel, i les nines han de saber que va existir Rosalind Franklin i que algun dia poden ser com ella, així com els nins han de saber que poden ser el que vulguin. El missatge ha de ser d'apoderament: «tu pots fer-ho». Després, la vida et pren i et torna, però la idea és que tu pots fer allò que vulguis fer, tens eines per dirigir el teu propi destí i prendre les teves pròpies decisions.

Referents en femení de la teua àrea de coneixement?

Pens que, més enllà de reivindicar les dones, hem de reivindicar aquelles que tenim més a prop. Per mi, **Esther Barberà** n'és una, perquè ha estat la primera Catedràtica de Psicologia de Gènere i perquè ha ajudat la gent més jove que ella donant-li camp. I tant **Amelia Valcárcel** com **Celia Amorós**, per ser referents en l'articulació del feminisme com a model teòric. I, si parlem de gent important, la professora **Esperança Bosch**. Hem fet un camí comú i és fonamental.

Un final. Què significa per tu la ciència?

Per mi, la ciència ha de ser **un mecanisme més per a la transformació social**, perquè ens proporciona les bases sobre les quals hem d'assentar aquesta transformació fonamentada en el coneixement científic. És bàsic articular discursos conjunts, i això la vida acadèmica ens ho posa difícil, perquè es fomenta la hiperespecialització en lloc de la interdisciplinarietat. Lamentablement, el sistema no ens ho posa fàcil, però és igual. Hi ha moltes coses que el sistema no ens facilita; ja hi estam avesades!

